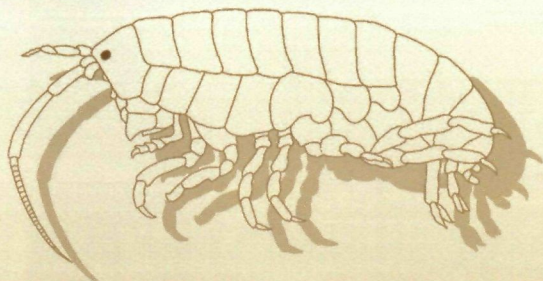

ISSN 0773-3542

De Strandvlo

Verantwoordelijke uitgever: Francis kerckhof, Muscartstraat 14, 8400 Oostende

Tijdschrift
van **De Strandwerkgroep België**

VLIZ vzw
Wandelaarkaai 7

B-8400 Oostende
België

Jaargang 32
2012

Periodiek van **De Strandwerkgroep, vereniging voor mariene biologie**

Voorzitter

Jean-Paul Vanderperren
e-mail : vdppj@yucocom.be

Hoogstraat 137, 1980 Zemst

☎ 015/34.07.81 (thuis)
0472/94.14.48

Secretaris

Tom Ameye
e-mail : tom.ameye@skynet.be

Spaanse Lindebaan 175, 1850
Grimbergen

☎ 0475/69.06.27

Penningmeester & ledenadministratie

Floris Verhaeghe
e-mail : plattekaas@hotmail.com

Torhoutstraat 124, 8610 Kortemark

☎ 0479/89.01.09

Redactieraad - De Strandvlo

Ingrid Jonckheere
e-mail : ingrid.jonckheere@west-vlaanderen.be

St.-Idesbaldusstraat 20 bus 402, 8670
Koksijde

☎ 058/52.19.46 (thuis)
050/81.37.68 (ouders)
0475/25.52.82

Guido Rappé
e-mail : guido.rappe@gmail.com

Kapelstraat 3, 9910 Ursel

☎ 09/374.39.68

Public Relations

Marie-Thérèse Panneels-Vanhaelen
e-mail : marc.panneels@skynet.be

Ter Yde 1, 8670 Koksijde

☎ 058/51.86.15
02/251.86.56

Bestuurslid

Francis Kerckhof
e-mail : francis.kerckhof@mumm.ac.be

Muscarstraat 14, 8400 Oostende

☎ 0473/95.30.59

Website: <http://www.strandwerkgroep.be> - **Vragen ?** info@strandwerkgroep.be

Strandvondsten: waarnemingen@strandwerkgroep.be

Webcontact: Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Abonnementsprijs 2012

- Belgische leden: **12 Euro**. Te storten op **rek. 000-1493424-12**, op naam van "De Strandwerkgroep" p/a Floris Verhaeghe (zie hoger).
- Buitenlandse leden: **13 Euro**. Te storten op Bank van De Post, **BIC BPOTBEB1**, **IBAN BE19000149342412** op naam van "De Strandwerkgroep" p/a Floris Verhaeghe (zie hoger).

❖ Foto cover: Duinbergen (foto: Hans De Blauwe)

INHOUD

Jaargang 32 nr. 1

Inhoud, bestuursmededelingen, excursiekalender 2012, Cursus 'Herkennen en determineren van slakken in de duinen', laagwatertabel, In Memoriam Godfried Warreyn, excursiekalender Nederlandse SWG, oproep	1	
Hans De Blauwe	Opmerkelijke strandvondsten in het najaar van 2011 tussen Oostende en Blankenberge	7
Jan Haelters	De vangst van twee zee-engels <i>Squatina squatina</i> door een Belgische visser	13
Francis Kerckhof, Dominique Verbeke en Franky Bauwens	Nieuws uit de Baai van Heist: de roodwieren <i>Caulacanthus ustulatus</i> (Mertens ex Turner) Kützing, 1843 en <i>Gracilaria vermiculophylla</i> (Ohmi) Papenfuss 1967 nieuw voor de Belgische kust en een merkwaardig habitat van intertidale mossels	19
Hans De Blauwe	Zandsuppleties afkomstig van de Buiten Ratel in maart 2012 op het strand te Knokke	24
Muriel Beuselincx	Verslag van de excursie op het strand van de Oostendse Oosteroever op 11 maart 2012	28
Hans De Blauwe en Ingrid Jonckheere	Bijzondere vondsten -verslag nummer 1	30

WOORD VOORAF

Ik hoop dat het vroege mooie lenteweer iedereen aangezet heeft tot het maken van een fikse strandwandeling en dat dit ook zorgde voor enkele bijzondere vondsten want we starten in dit eerste nummer van jaargang 32 met een hernaam van een verdwenen rubriek. We willen 4 keer per jaar losse interessante waarnemingen in een verslagje opnemen. Hans De Blauwe zal deze taak op zich nemen. Hij zal de waarnemingen op het forum van de Strandwerkgroep raadplegen alsook deze op waarnemingen.be. Leden die geen gebruik maken van deze sites kunnen hun speciale vondsten aan Hans doorgeven via mail of telefoon (zie laatste artikel van dit nummer). Het eerste verslag is meteen zeer gevarieerd en interessant. We hopen in de eerste plaats dat zo speciale vondsten niet verloren gaan en later nog makkelijk op te zoeken zijn.

Deze nieuwe rubriek mag echter niemand afschrikken om toch eens zelf een excursieverslag te schrijven. De redactie is dan ook zeer tevreden dat we in dit boekje een aantal zo'n verslagen kunnen publiceren en het zal de trouwe lezer van de Strandvlo opvallen dat er deze keer vooral veel aandacht is voor de Midden- en Oostkust.

De zandsuppletiewerken zorgen 'spijtig genoeg' voor heel wat (on)verwachte mariene fauna op het strand. De werken worden op de voet gevolgd door een aantal leden. In dit

nummer vind je al meteen een relaas over de werken op het strand te Knokke. Er volgen vast nog meer artikels hieromtrent.

Er is ook opvallend nieuws uit de Baai van Heist te melden: daar zijn ondermeer een tweetal roodwieren gevonden die nieuw zijn voor de Belgische kust.

Ik wens jullie veel leesplezier.

Bestuursmededelingen

Lidgeld - NB onderaan op naametiket van De Strandvlo

Staat er op het naametiket NB dan wil dit zeggen dat het lidgeld nog niet betaald is. Wanneer na uitgave van het tweede nummer van een jaargang het lidgeld nog steeds niet betaald is dan sturen we geen tijdschrift meer op.

Het lidgeld bedraagt voor de **Belgische leden 12 Euro**; voor de **Nederlandse leden** bedraagt het lidgeld **13 Euro**.

Het lidgeld kan betaald worden op de Bank van De Post, **BIC** BPOTBEB1, **IBAN** BE19000149342412. Voor de nieuwe leden, hartelijk welkom.

(l)

Excursiekalender – 2012

- **Zaterdag 12 mei 2012 : Raversijde** : zoektocht op strand en strandhoofden.
Afspraak : 10 uur 30 - Koninklijke Baan, zeedijk ter hoogte van Roze villa 'Jan Van Gent' bij domein Prins Karel., overkant oude vismijn.
- **Zondag 10 juni 2012 : Zeebrugge jachthaven** : we ontdekken de fantastische onderwaterwereld onder leiding van Hans De Blauwe.
Afspraak : 10 uur 30 - Rederskaai
- **Zaterdag 04 augustus 2012 : Audresselles (Noord-Frankrijk)** : een bonte wereld van krabbetjes, zeepokken, mosdiertjes,..
Afspraak : 17 uur - markt van Audresselles.
- **Zondag 23 september 2012 : De Haan Vosseslag** : aanspoelsel uit zee, bijvangst van kruiers.
Afspraak : 10 uur 30 - tramhalte Vosseslag, bij de voetgangersbrug.

- **Zondag 18 november 2012 : Blankenberge.**
Afspraak : 9 uur 30 - zeedijk ter hoogte van F. Ropshelling en vuurtoren.
- **Zaterdag 22 december 2012 : De Panne, Westhoekstrand** : is er nog leven op het winterstrand ?
Afspraak : 13 uur 30 - dijkje einde Dynastielaan.

Cursus 'Herkennen en determineren van slakken in de duinen'

De cursus wordt gegeven door de Koninklijke Belgische Vereniging voor Conchylologie (Kon.BVC), de enige vereniging in Vlaanderen die een slakkenwerkgroep in zijn rangen heeft, in samenwerking met de afdeling Knokke-Heist van Natuurpunt en enkele leden van de Strandwerkgroep.

Deze korte cursus verloopt over twee avonden van 2 à 2,5 uur en één excursie in het terrein. De eerste avond leer je meer over de mollusken zelf (bouw, levenswijze, voorkomen, ...).

De tweede avond leer je eerst waarop je moet letten om weekdieren te determineren, waarna je onder begeleiding zelf aan de slag kan. Tijdens de excursie worden waarnemingen gedaan en materiaal verzameld dat je daarna, opnieuw onder begeleiding, kan determineren.

De **eerste les** gaat door op **donderdag 24 mei** en de **tweede les** op **donderdag 31 mei**, telkens om **19 uur**, in het: Cultuurcentrum Knokke-Heist vzw het Scharpoord, Meerlaan 32 - 8300 te Knokke-Heist.

De **excursie** vindt plaats op **2 juni om 10 uur in de Sashul** en de achterliggende Kleiputten.

Het kostenplaatje van deze cursus bedraagt 20 euro, inbegrepen ook twee handige starterboekjes: een handleiding- en een determinatieboekje.

Via deze cursus hopen de initiatiefnemers een aantal personen warm te maken die zich willen inzetten voor het Slak-In-Du Project. Dit project staat voor staat voor Slakken Inventarisatie in de Duinen en is een samenwerking tussen vrijwilligers en verschillende wetenschappelijke / openbare instellingen.

Het initiële doel van het project is om de slakkenfauna van de duinen te inventariseren. Het uiteindelijke doel is om de habitatsoorten van de slakken in kaart te brengen.

De laatste grote voorlopige inventarisatie van de land- en zoetwatermollusken in ons land dateert van 1986. Na 25 jaar is er terug nood aan een nieuwe grote en

wetenschappelijke inventarisatie van deze weekdieren. Een andere reden hiervoor is de klimaatverandering. Trekvogels komen vroeger of komen te laat en andere soorten verschuiven noordwaarts maar hoe zit het met onze traagste en minst mobiele soorten? Immers de klimaatgordel verschuift elk jaar met 11 METER!

Wellicht is het omdat de meeste mensen weekdieren beschouwen als vieze slijmerige plaagbeesten dat er zo weinig aandacht aan gegeven wordt. Toch hebben ook zij recht op een plaats op deze aarde.

Inschrijvingen en bijkomende praktische vragen via:

e-mail: franky_bauwens@hotmail.com

Ingeschreven is men pas na storting van het cursusgeld (20 euro) en dit vóór 17 mei 2012 op rekeningnummer: BE58 0010 5570 7479 met de vermelding cursus slakken 2012. Inschrijvingen na 17 mei 2012 worden niet meer aanvaard.

De initiatiefnemers: Dominique Verbeke & Franky Bauwens

Laagwatertabel Oostende – april, mei, juni 2012 (weekends)

april

Zo 01/04	03:17-15:48
Za 07/04	08:46-21:05
Zo 08/04	09:30-21:49
Za 14/04	02:06-14:40
Zo 15/04	03:19-15:54
Za 21/04	08:43-20:57
Zo 22/04	09:15-21:27
Za 28/04	00:05-12:27
Zo 29/04	00:59-13:41

mei

Za 05/05	07:36-19:58
Zo 06/05	08:24-20:45
Za 12/05	00:45-13:11
Zo 13/05	01:46-14:14
Za 19/05	07:44-20:04
Zo 20/05	08:20-20:37
Za 26/05	11:27-23:56
Zo 27/05	12:15

juni

Za 02/06	06:15-18:45
Zo 03/06	07:13-19:40
Za 09/06	11:55
Zo 10/06	00:25-12:46
Za 16/06	06:27-19:00
Zo 17/06	07:18-19:45
Za 23/06	10:34-23:03
Zo 24/06	11:17-23:48
Za 30/06	04:42-17:15

LW te :

Boulogne	43 min. vroeger
Calais	19 min. vroeger
Duinkerke	9 min. vroeger
Nieuwpoort	2 min. vroeger
Zeebrugge	8 min. later
Vlissingen	30 min. later

In Memoriam

Godfried Warreyn

Veurne 2 september 1938 – Koksijde 23 januari 2012

Foto: Godfried Warreyn tijdens de Week van de Zee (foto: Claude Willaert)

Op 23 januari overleed onverwacht ons medelid Godfried Warreyn, echtgenoot van Anne-Marie Luca.

Vooraf tijdens de winter nam Godfried, vaak samen met Anne-Marie deel aan activiteiten van de Strandwerkgroep. De laatste maanden van zijn leven was hij heel vaak op het strand te vinden, dat kwam mede door de zandsuppletiewerken te Sint-Idesbald. Hij was zeer enthousiast over de vondsten die hij tijdens die periode deed en hield zijn waarnemingen nauwgezet bij met als doel het schrijven van een artikel voor De Strandvlo. We zullen deze gegevens niet verloren laten gaan en werken aan een algemeen verslag over de werken langs de Westkust waarin we zijn waarnemingen zullen opnemen. Godfried vulde ook zowat dagelijks zijn waarnemingen in op de website van Natuurpunt; deze gegevens werden verwerkt in het eerste 'BV-verslag' verder in deze Strandvlo.

Naast actief lid van de Strandwerkgroep was Godfried zeer betrokken bij de werking van Natuurpunt Westkust. Op excursie gaan met Godfried was altijd heel erg leerrijk en aangenaam. Hij kon je boeien met het tonen van het kleinste bloeiende grasje, een

zeldzaam mosje in de duinen, een kever, ... en hij genoot zelf ook met volle teugen van al dat moois.

Ik plaagde Godfried wel eens met de opmerking dat hij speciale afspraken maakte met moeder natuur. Zo ging ik eens op een avond De Strandvlo bij hem thuis in de brievenbus steken en trof ik recht voor zijn deur meer dan 20 pestvogels aan. Toen ik hem vroeg hoe hij dit voor elkaar gekregen had, gniffelde hij eens.

Zo zullen we hem ook herinneren, bescheiden, nieuwsgierig, vriendelijk, leergierig..

(IJ)

Excursieprogramma Nederlandse SWG - 2012

* Vooraf aanmelden bij Mick Otten (010-5990161 of mjotten@kabelfoon.nl).

Zaterdag 5 mei SWG-excursie naar **Kattendijke**. Stenen keren op ons 'huisrif'.
Aanvang excursie: 8.00 uur. *

Zaterdag 23 juni SWG-excursie naar de **Brouwersdam**. We gaan daar korren.
Aanvang excursie: 9.00 uur. *

Microscopische preparaten gevraagd

Wie kan mij helpen aan zeebiologische microscopische preparaten? Maakt niet uit van wat, zijn bedoeld om lessen hierop aan te passen.

Hartelijk dank John Klasen, Geerveld 9, 4623TH Bergen Op Zoom NEDERLAND
E-MAIL klasen42@kpnmail.nl

Opmerkelijke strandvondsten in het najaar van 2011 tussen Oostende en Blankenberge

Hans De Blauwe

Op 26 november 2011 krijg ik een mailtje en telefoon van Jozef Vansteenkiste. Hij had in de namiddag een levende Braam *Brama brama* opgemerkt op het strand van Wenduine. Het gaat hier om een heel zeldzame vis die niet in de Noordzee thuis hoort. Meer informatie over Bramen op het Belgische strand kunt u nalezen in een ouder nummer van dit tijdschrift (Rappé, 2010). Wat ik nog wist is dat deze vis in de Vlaamse visserij 'Oud wijf' genoemd wordt, dat hij heel snel door meeuwen en kraaien aangepikt wordt en dat hij eetbaar is.

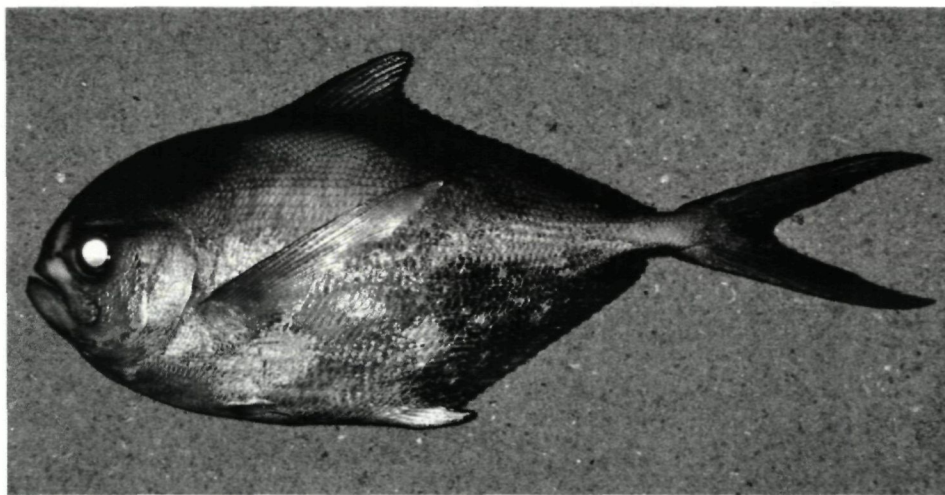

Foto 1: Braam *Brama brama* (Foto: Hans De Blauwe)

Toen Jozef de vis vond zat er nog beweging in. Hij heeft hem een paar maal vanaf het strandhoofd in zee gegooid, maar de braam spoelde telkens weer aan. Het was ondertussen avond en donker geworden. Indien ik zou wachten tot het ochtendgloren om de vis te zoeken, dan zou ik een aangepikt lijk vinden. Ik ben om 22 uur met zaklamp op zoektocht gegaan aan beide zijden van het strandhoofd van waar Jozef hem in zee had gegooid. Na een wandeling langs de waterlijn en een terugtocht langs de

vloedlijn had ik nog niets gevonden. Net toen ik de moed zou opgeven bemerkte ik voetsporen in een diagonale richting over het strand. Het zou wel eens mogelijk zijn dat de eigenaar van die voetsporen naar de braam ging kijken en inderdaad, na tientallen meters stond ik bij de dode vis. Ik heb de vis meegenomen om zijn dood nog enig ander nut te geven dan voer voor de vogels. Na meten, fotograferen en inspectie op parasieten heb ik nog enkele culinaire onderzoeksmethoden uitgeprobeerd.

De vis is 58 cm lang en weegt exact 2 kilogram. Het is een wijfje met kuit. Op de kieuwen vind ik geen parasieten, ook niet in de buikholte. Ze ruikt nog goed, naar vis weliswaar. Het is niet mijn gewoonte om aangespoelde vis op te eten, behalve tijdens mijn deelname aan Expeditie Robinson. Wetende dat de braam eerder aanspoelde door in moeilijkheden te komen in de ondiepe koude Noordzee dan door ziekte, kan ik het niet laten om enkele bereidingswijzen uit te proberen. De helft van de vis wordt gebakken, de andere helft gaat deel uitmaken van een Aziatisch gekruide vissoep. Vooral het krokant gebakken vel valt in de smaak, maar eigenlijk geef ik de voorkeur aan een jonge Griet (*Scophthalmus rhombus*) boven dit 'Oud wijf'.

Na enkele dagen noordwestenwind lijkt het Jozef Vansteenkiste en mezelf een goed idee om onze traditionele strandwandeling Oostende – Blankenberge te houden op 21 december 2012. We maken dankbaar gebruik van de gratis overzet vanaf de vistrap naar de overzijde van de haven. Vanaf daar wandelen we ongeveer 20 km over het strand tot aan de haven van Blankenberge.

Langs het gehele traject ligt een band wieren, hoofdzakelijk riemwier *Himanthalia elongata*. We hebben niet de tijd om veel riemwiervoetjes te zoeken maar ik neem er toch een paar mee om de begroeiing erop, of liever eronder, te bekijken. Aan de onderzijde van de voetjes groeien de mosdiertjes:

<i>Flustrellidra hispida</i>	
<i>Haplopoma graniferum</i>	
<i>Filicrisia geniculata</i>	
<i>Electra pilosa</i>	Harig mosdiertje
<i>Callopora lineata</i>	
<i>Tubulipora liliacea</i>	Purper mosdiertje
<i>Callopora rylandi</i>	
<i>Celleporella hyalina</i>	
<i>Celleporina hassallii</i>	

We vinden ook Hauwwier *Halidrys siliquosa*, Knotswier *Ascophyllum nodosum* en Vezelwier *Cystoseira baccata*. We nemen stukjes wier mee om de epifyten te determineren: Zeepluim *Aglaophenia pluma*, Tandhoornkoraal *Dynamena pumila*,

Geknoopte zeedraad *Obelia geniculata* en het Ledermosdiertje *Membranipora membranacea*. Los in de vloedlijn bemerken we 15 eikapsels van stekelrog *Raja clavata*, 1 eikapsel van Gevlekte rog *Raja montagui* en 147 van Hondshaai *Scyliorhinus canicula*. Er liggen tal van vogellijken waaronder 13 Drieteenmeeuwen, 5 Zeekoeten, 1 Noordse stormvogel, 3 Jan-van-genten en 2 Dwergmeeuwen. Langs de waterlijn foerageert een groepje van 45 Drieteenstrandlopers en 16 Zilverplevieren. We zijn getuige van een Slechtvalk jagend op een groepje van 4 Sneeuwgorzen. Als zijn poging mislukt draaien de Sneeuwgorzen de rollen om en vliegen luid roepend achter hem aan.

In de vloedlijn vinden we tussen De Haan en Wenduine een plastic bidon die we opensnijden en daarin vinden we het Neetmosdiertje *Amathia lendigera*.

Tussen Bredene en De Haan raap ik een aangespoelde plastic buis op. Met het blote oog ziet de binnenzijde van de buis er veelbelovend uit. Opvallend is de aanwezigheid van een oranje en een witte kolonie van Dodemansduim (foto 2) en een koker van een Perkamentkokerworm. Na knip- en binowerk blijkt de buis enorm soortenrijk:

Hydrozoa:

Sertularella rugosa

Rimpelige tandhorenkoraal

Alcyonium digitatum

Dodemansduim

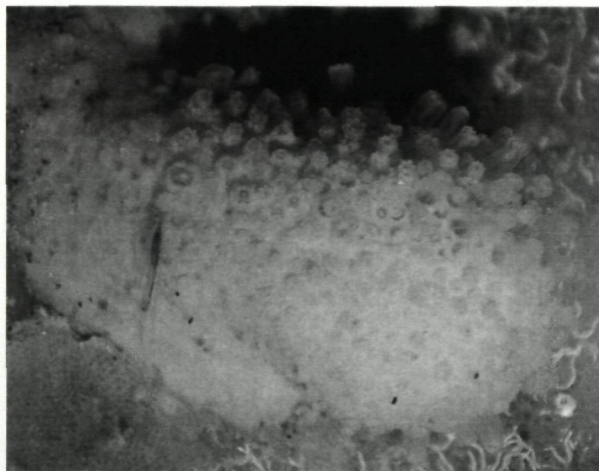

Foto 2: dodemansduim (foto: Hans De Blauwe)

Crustacea:

Verruca stroemia

Ritspok

Polychaeta:*Chaetopterus variopedatus* Perkamentkokerworm**Bryozoa:***Aetea sica**Amphiblestrum flemingii**Beania mirabilis**Bicellariella ciliata* Wimpermosdiertje*Buffonellaria muriella* 1ste vondst in België*Callopora dumerilii**Cellepora pumicosa* Puimsteenmosdiertje*Chorizopora brongniarti**Crisia aculeata**Diplosolen obelia**Disporella hispida**Electra pilosa* Harig mosdiertje*Escharella immersa**Escharella labiosa**Escharella variolosa**Escharella ventricosa**Eurystrotos compacta**Fenestulina delicia**Flustra foliacea*

Breedbladig mosdiertje

*Hippothoa flagellum**Membraniporella nitida**Microporella ciliata**Palmiskenea skenei*1ste vondst in België*Parasmittina trispinosa**Plagioecia patina*

Wrattig mosdiertje

*Plagioecia sarniensis**Porella concinna**Pyripora catenularia**Reptadeonella violacea**Rhynchozoon bispinosum**Schizomavella cuspidata**Schizomavella linearis**Smittoidea reticulata*2de vondst in België*Tubulipora liliacea*

Purper mosdiertje

*Tubulipora lobifera**Turbicellepora avicularis*

Het lijkt me altijd leuk en interessant om eens stil te staan bij de mogelijke herkomst van het plastic en zijn bewoners. De buis is ongeveer 30 cm lang en heeft een diameter van ongeveer 10 cm. Hij bestaat uit zacht plastic van ongeveer 1 cm dik en laat zich goed doorsnijden. De buitenzijde is erg verweerd en vertoont geen opschriften die een idee kunnen geven van de herkomst. De bewoners zelf kunnen aanwijzingen geven over het gebied waar de buis lange tijd in het water heeft vertoefd vooraleer hier aan te spoelen. De mosdiertjes *Buffonellaria muriella* en *Palmiskenea skenei* waren nooit eerder in België aangetroffen (De Blauwe, 2009) en van *Smittoidea reticulata* was het de tweede vondst voor ons land. Zij tonen aan dat de buis een tijdlang buiten de Belgische wateren verbleven heeft. De laatste twee komen voor aan alle Britse kusten maar *Buffonellaria muriella* komt (behalve in de Middellandse Zee) enkel voor in het Kanaal. Deze herkomst van de buis lijkt heel aannemelijk want de gehele soortenlijst komt overeen met wat we vinden op onze meerdaagse excursies in Bretagne. Het feit dat organismen meereizen op voorwerpen die door mensenhanden zijn gemaakt heeft mogelijks een impact op de verspreiding van soorten. We weten bijvoorbeeld dat de Noordzee ooit droog stond gedurende de IJstijden. Dit betekent dat er toen geen enkel marien mosdiertje leefde in de Noordzee en dat alle soorten die hier nu voorkomen ooit een reis naar hier gemaakt hebben. Larven van de meeste mosdiersoorten leven maar een paar uur vrij in het water en moeten zich vrij snel vasthechten. Op deze wijze kunnen ze hun verspreidingsgebied maar traag uitbreiden. Kolonies kunnen wel over grote afstanden reizen en dan hun larven in het nieuwe gebied loslaten. Dit gebeurt vanouds op organische materialen zoals drijvende wieren. Met de komst van de mens zijn er heel wat drijvende voorwerpen bijgekomen die kunnen meehelpen aan de verspreiding van soorten. Sommige exoten maken daar dankbaar gebruik van. Bemerkt de exoot *Fenestrulina delicia* die in lijst voorkomt. Deze kolonie heeft nu pech dat de buis aanspoelde, maar onderweg had hij toch al meerdere larven losgelaten. Er zijn beslist nog veel andere voorwerpen op doortocht waar wij geen weet van hebben tot ze op het strand terecht komen. Daarom gaan wij steeds terug naar de zee.

Summary

Some remarkable beach combing results during autumn 2011 between Ostend and Blankenberge (Belgium). The author describes the find of a Ray's bream and a long list of Bryozoa on anthropogenic floating material. The species *Buffonellaria muriella* and *Palmiskenea skenei* are new to Belgium, while *Smittoidea reticulata* was a second. Note also the alien species *Fenestrulina delicia* in the list.

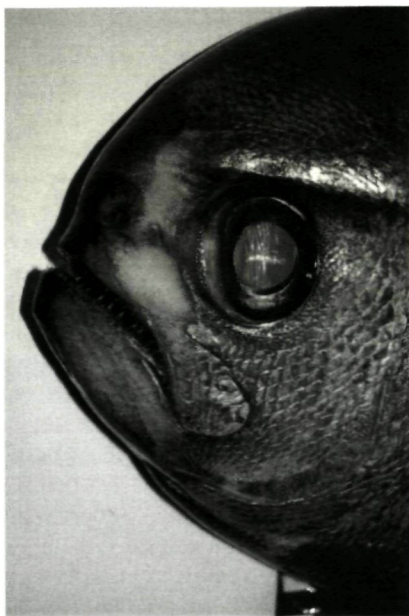

Foto 3: Kop braam *Brama brama* (Foto: Hans De Blauwe)

Literatuur

- BERNING, B. & KUKLINSKI, P., 2008. North-east Atlantic and Mediterranean species of the genus *Buffonellaria* (Bryozoa, Cheilostomata): implications for biodiversity and biogeography. *Zoological Journal of the Linnean Society* 152: 537-566.
- DE BLAUWE, H. (2009). Mosdiertjes van de Zuidelijke bocht van de Noordzee: Determinatiewerk voor België en Nederland. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ): Oostende. ISBN 978-90-812-9003-6. 445 pp.
- RAPPÉ, G. (2010). Twee invasies van de braam *Brama brama* in de zuidelijke Noordzee *De Strandvlo* 30(3): 92-96

**Watergang 6
8380 Dudzele**

De vangst van twee zee-engels *Squatina squatina* door een Belgische visser

Jan Haelters

Twee zee-engels gevangen ten Westen van Engeland

Op 20 januari 2012 werd in de vismijn van Zeebrugge, per koeltransport vanuit Milford Haven (UK), een zee-engel of schoorhaai *Squatina squatina* aangevoerd, een bodembewonende haaiensoort die tegenwoordig nog maar zelden gevangen wordt en eruit ziet als een haai met roggenvleugels. Het dier was door een Belgische visser gevangen op 16 januari in de Ierse Zee, in positie 50°55'N, 005°00'W. Het is echter verboden voor vaartuigen varende onder de vlag van een Lidstaat van de Europese Unie om deze vissoort te vangen, aan boord te houden, over te laden of aan te landen (EU, 2012). Elke gevangen zee-engel dient terug over boord te worden gezet. Bij een controle van het boomkorvaartuig door Britse autoriteiten op zee werd voor het aan boord hebben van een exemplaar van deze soort een proces verbaal van waarschuwing opgesteld, en de Belgische visserijadministratie werd op de hoogte gebracht. Bij aankomst in de vismijn te Zeebrugge werd de vis overgedragen aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), waar bepaalde resten zullen opgenomen worden in de natuurhistorische collecties.

De zee-engel in kwestie betrof een mannetje van 1,32 m lengte. Het dier werd aangevoerd zonder ingewanden, en werd niet gewogen. De visser liet weten dat hij een dag later nog een tweede, kleiner exemplaar gevangen had in hetzelfde gebied, en het levend terug in zee gezet had. Hij beschreef de bodem van het gebied waar hij beide vissen gevangen had als een combinatie van rotsen en zandige partijen. Hij had er al lang niet gevestigd, en was er teruggekeerd omdat er veel tong zat. Hij had nog nooit een zee-engel gevangen, en had het dier als dusdanig niet als beschermde soort herkend.

De zee-engel: bijna verwezen naar het rijk der engelen

De zee-engel is één van die vissen waarvoor het bijna te laat is, en waarvoor de strikte bescherming – met concrete maatregelen – eigenlijk al te laat komt. De zee-engel was vroeger een algemene bodempredator in de wateren van het continentaal plateau van de noordoost Atlantische Oceaan, de Middellandse Zee en de Zwarte Zee, van zeer ondiep water tot water van meer dan 100 m diep. De soort is in aantal zeer sterk achteruitgegaan, ongetwijfeld door vangst en later bijvangst in bodem-sleepnetvisserij. In grote delen van zijn vroegere verspreidingsgebied, waaronder de Noordzee,

beschouwt men de soort als volledig uitgestorven. In andere gebieden is het dier zeer zeldzaam geworden, met mogelijk nog relatief hogere aantallen in de zuidelijke Middellandse zee en de Canarische Eilanden (OSPAR, 2008).

De achteruitgang van de soort leidde ertoe dat ze “beschermd” werd onder de Europese visserijwetgeving – of beter gezegd dat het aanvoerquotum (jaarlijks te herzien) de laatste jaren op 0 (nul) geplaatst werd – van actieve gebiedsbescherming is er geen sprake. We zoeken de soort trouwens ook vergeefs in de lijst van beschermde soorten onder de Europese Habitatrichtlijn (EU, 1992). De landen die lid zijn van het OSPAR Verdrag ter bescherming van het mariene milieu van de Noord-Oost Atlantische Oceaan hebben het dier wel als strikt te beschermen aangeduid (OSPAR, 2008), maar over de grootste bedreiging van deze diersoort, visserij, heeft dit Verdrag enkel een adviserende rol. De International Union for the Conservation of Nature (IUCN) beschouwt de soort als ernstig bedreigd.

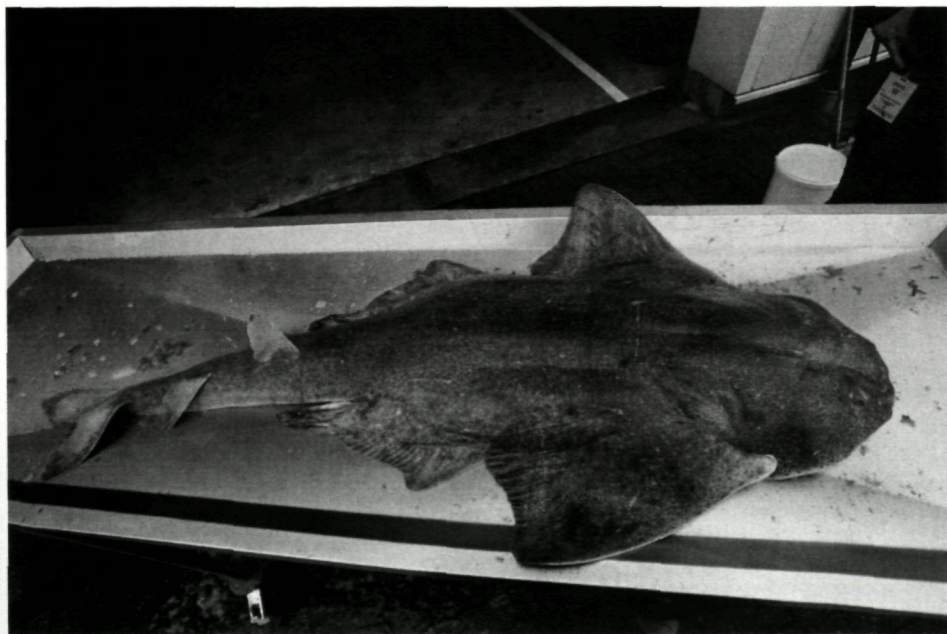

Foto 1: Zee-engel *Squatina squatina* (foto: Jan Haelters)

De zee-engel in de zuidelijke Noordzee

Poll (1947) beschouwt de zee-engel als algemeen in Belgische wateren, vooral tijdens de zomermaanden. Mogelijk heeft hij dit overgenomen uit Van Beneden (1871), die

daarbij nog vermeldt dat de soort zich in alle seizoenen en afmetingen laat vangen, wat letterlijk overgenomen wordt door Van Bommel in 1873. Van Beneden (1871) kon het dier vaak nog levend, net na de vangst, onderzoeken, wat aantoonde dat het in de tweede helft van de 19^e eeuw nog frequent en dicht bij de kust gevangen werd. Hij trof in de maag van de dieren onder meer wijting en zeekat aan. Van Bemmelen (1866) vermeldt de soort als niet zeldzaam in de nabijheid van Nederlandse kust. Max Poll (1947) vermeldt dat zich in de collecties van het KBIN resten van tien zee-engels bevinden die dicht bij onze kust gevangen werden, en een elfde dier dat gevangen werd nabij Doel. In een andere publicatie vermeldt hij nog enkele andere gevallen van vangsten in de Schelde of Westerschelde (Poll, 1945). In de 20^e eeuw, waarschijnlijk vooral tijdens de tweede helft, moet het dier in de Noordzee, het Kanaal en de aanpalende Atlantische Oceaan zware klappen gekregen hebben. Nijssen & De Groot (1974) beschouwden de soort in Nederlandse wateren nog als tamelijk algemeen voorkomend, maar vermoedelijk baseren ze zich daarvoor op oude literatuurgegevens. Volgens Rappé & Eneman (1988) werd omstreeks 1973 nog een zee-engel gevangen door een kustvisser. Knijn et al. (1993) vermelden de soort niet in de Atlas of North Sea Fishes: tussen 1985 en 1987 werd geen enkel exemplaar gevangen in de Noordzee bij 2.264 visserijslepen voor wetenschappelijk onderzoek, en Heessen & Ellis (2009) melden zelfs dat bij dit onderzoek geen enkele zee-engel gevangen werd sedert de aanvang in 1974.

Ook in de rest van de Noordzee, en in het Kanaal en de aanpalende Atlantische Oceaan is de zee-engel zeer zeldzaam geworden. De jaarlijkse aanvoer van zee-engels vanuit de Ierse Zee daalde van 15 tot 20 ton in de jaren 1980 tot ongeveer 1 ton in de jaren 1990 – vanaf 1998 ontbreekt de soort nagenoeg volledig in de statistieken, met voor 2006 een rapportering van de aanlanding van 167 kg door Britse, Ierse, Franse en Belgische vissers (ICES, 2004;2010). Rogers en Ellis (2000) melden dat de soort in de jaren 1980 nog occasioneel gevangen werd bij wetenschappelijk onderzoek in de Baai van Cardigan (Ierse Zee, ten westen van Wales), maar dat ze nu zo goed als uitgestorven is in de Ierse Zee en het Bristol Kanaal. Ook vanuit de Golf van Biskaje en Spaanse (Atlantische) wateren werden in de tweede helft van de jaren 1990 nog zeer weinig zee-engels aangevoerd: jaarlijks tussen de 0,1 en 0,4 ton, en 0 ton van 2007 tot 2009 (ICES, 2010).

Volgens iemand van de Vismijn Zeebrugge (persoonlijke mededeling) wordt jaarlijks wel een enkele zee-engel aangevoerd, meestal kleiner dan het exemplaar aangevoerd op 20 januari 2012; ongetwijfeld zijn deze dieren niet afkomstig uit Belgische wateren.

In het boek *De Zee van Toen*, een historisch-ecologische benadering van de visserij in de zuidelijke Noordzee, getuigt een visser die zijn hele beroepsloopbaan in dit gebied heeft gewerkt, dat hij de zee-engel na 1965 waarschijnlijk niet meer gezien heeft (Rappé, 2009).

Dat deze bodembewonende haaiensoort zo kwetsbaar is voor sterfte veroorzaakt door visserij is niet verwonderlijk. Met zijn maximum lengte van ongeveer 2 m is het een

groot dier, dat bovendien langzaam groeit en pas op relatief hoge leeftijd geslachtsrijp wordt. De soort is ovivipaar, waarbij het moederdier per voortplantingscyclus amper negen tot 20 embryo's draagt, die eens volgroeid elk 24 tot 30 cm lang zijn (Wheeler, 1969; Compagno, 1984). Door hun formaat en levenswijze op de bodem zijn de jongen al vanaf hun prille leeftijd gevoelig voor bijvangst bij visserij.

Naar een betere bescherming?

De vangst van 2 dieren ten zuidwesten van het Bristol Kanaal is zeer interessant. Het toont aan dat het dier mogelijk nog op enkele verspreide locaties voorkomt, en van daaruit potentieel opnieuw gebieden zou kunnen koloniseren waar het verdween. Het melden door vissers van vangsten kan bijdragen tot het identificeren van dergelijke locaties, en een eerste stap betekenen om het dier van totale uitroeiing in dit gebied te behoeden. Overigens ligt de vangstlocatie op slechts een 30-tal km ten zuidwesten van Lundy Island, waar zich het eerste Britse marien natuurreservaat bevindt, en waar voor het eerst in Britse wateren een gebied aangeduid werd waar visserij niet toegelaten is omwille van natuurbehoudsdoeleinden. Opname van de zee-engel onder de Habitatrichtlijn, zoals aangeraden door OSPAR (2010), zou betekenen dat men speciaal voor deze soort beschermde gebieden zou kunnen aanduiden waar nuttige maatregelen afgesproken kunnen worden met vissers en andere gebruikers van de zee.

De aanvoer van het dier illustreert dat vissers vaak niet goed geïnformeerd zijn over zeldzame soorten die beschermd zijn, of het nu door de visserijwetgeving is of in andere Conventies. Andere vissoorten die recent illegaal aangeland werden in België zijn reuzenhaai *Cetorhinus maximus* en vleet *Dipturus intermedia*. Een steur op de vismijn van Zeebrugge bleek later een niet-inheemse en dus niet beschermde Siberische steur *Acipenser baerii* te zijn. Die is moeilijk te onderscheiden van de ernstig bedreigde en zeldzame inheemse Atlantische steur *A. sturio*. In 2007 werd nog een Atlantische steur gevangen door een Belgische visser, en levend vrijgelaten; enkele maanden later echter werd een gelijkaardig dier (ongekende soort) verkocht op de visafslag van IJmuiden, zonder tussenkomst van de directie van de vismijn noch controleurs van de overheid. Dergelijke incidenten – en er zijn er ongetwijfeld veel meer voorgekomen – tonen aan dat men niet voldoende op de hoogte is van de penibele situatie waarin bepaalde soorten zich bevinden. Een belangrijke maatregel is de informatie van vissers en verantwoordelijken op vismarkten, met daarnaast het rapporteren door vissers van vangsten van beschermde soorten.

Dankwoord

We willen de Dienst voor de Zeevisserij danken voor de melding en de medewerking bij het verkrijgen van de zee-engel.

Summary

On January 20th, 2012 a fish transport landed at Milford Haven (UK) arrived at Zeebrugge fish auction, carrying a 1.32 m long angelshark *Squatina squatina*. The animal had been caught by a Belgian beamtrawler on January 16th, in the Irish Sea, 50°55'N, 005°00'W. EU regulation does not allow this; the fish was confiscated and donated to the national zoological collection (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, KBIN), where parts of it will be stored. The fisherman further informed that he had caught a second, much smaller specimen the day after in the same area. It was put back into the sea alive.

The International Union for the Conservation of Nature (IUCN) considers the status of the species as Critically Endangered.

Literatuur

- COMPAGNO, L.J.V., 1984. FAO Species Catalogue. Vol. 4. Sharks of the world. An annotated and illustrated catalogue of shark species known to date. Part 1 - Hexanchiformes to Lamniformes. FAO Fish. Synop. 125(4/1):1-249.
- EU, 1992. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Publicatieblad van de EU, 22 juli 1992, L206:7-50.
- EU, 2012. Verordening (EU) Nr. 44/2012 van de Raad van 17 januari 2012 tot vaststelling, voor 2012, van de vangstmogelijkheden in de EU-wateren en, voor EU-vaartuigen, in bepaalde niet-EU-wateren, voor sommige visbestanden en groepen visbestanden waarvoor internationale onderhandelingen worden gevoerd of internationale overeenkomsten gelden. Publicatieblad van de EU, 27 januari 2012, L25:55-147.
- HEESSEN, H. & ELLIS, J., 2009. Haaien en roggen in de Noordzee. De Levende Natuur 110(6): 257-260.
- ICES, 2004. Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes (WGEF). ICES Living Resources Committee, ICES CM 2004/G:11. International Council for the Exploration of the Sea, Copenhagen, Denmark.
- ICES, 2010. Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes (WGEF). ICES Living Resources Committee, ICES CM 2010/ACOM:19. International Council for the Exploration of the Sea, Copenhagen, Denmark.
- KNIJN, R.J., BOON, T.W., HEESSEN, H.J.L. & HISLOP, J.R.G., 1993. Atlas of North Sea Fishes, based on bottom trawl survey data for the years 1985-1987. ICES Cooperative Research Report no. 194, 268p.
- NIJSEN, H. & DE GROOT, S.J., 1974. Catalogue of fish species of the Netherlands. Beaufortia 21(285): 173-207.

- OSPAR, 2008. OSPAR Biodiversity Series 2008: Case reports for the OSPAR List of threatened and/or declining species and habitats.
- OSPAR, 2010. OSPAR Recommendation on furthering the protection and restoration of the common skate species complex, the white skate, the angel shark and the basking shark in the OSPAR maritime area. OSPAR Commission, Recommendation 2010/6.
- POLL, M., 1945. Contribution a la connaissance de la faune ichthyologique du Bas-Escaut. Mededeelingen van het Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België, Deel XXI (11): 1-32.
- RAPPÉ, G. & ENEMAN, E., 1988. De zeevissen van België. De Strandwerkgroep, 78 p.
- RAPPÉ, G., 2009. De Zee van Toen, een historisch-ecologische verkenning van de zuidelijke Noordzee (1930-1980), uit de mond van Vlaamse vissers. Prov. West-Vlaanderen, Brugge, 463 p.
- ROGERS, S.I. & ELLIS, J.R., 2000. Changes in the demersal fish assemblages of British coastal waters during the 20th century. ICES Journal of Marine Science 57: 866-881.
- VAN BEMMEL (ED), 1873. Patria Belgica. Encyclopédie nationale ou exposé méthodique de toutes les connaissances relatives à la Belgique anicenne et moderne, physique, sociale et intellectuelle. Première Partie: Belgique Physique. Bruylant-Christophe & Co, Brussel.
- VAN BEMMELEN, A.A., 1866. Lijst van visschen in Nederland waargenomen, zaamgesteld door A.A. van Bemmelen. In: Herklots, J.A. Bouwstoffen voor eene fauna van Nederland.
- VAN BENEDEN, P.-J., 1871. Les poissons des côtes de Belgique, leurs parasites et leurs commensaux. Mém.Acad.Sci Bruxelles, Tomé XXXVIII, 1-89.
- WHEELER, A., 1969. The fishes of the British Isles and North-West Europe. MacMillan and co Ltd., London, 611p.

**Jan Britostraat 24
8200 Brugge**

Nieuws uit de Baai van Heist: de roodwieren *Caulacanthus ustulatus* (Mertens ex Turner) Kützing, 1843 en *Gracilaria vermiculophylla* (Ohmi) Papenfuss 1967 nieuw voor de Belgische kust en een merkwaardig habitat van intertidale mossels

Francis Kerckhof, Dominique Verbeke en Franky Bauwens

In de schaduw van de drukke haven van Zeebrugge ligt het Vlaams natuurgebied *De Baai van Heist*. Het bestaat uit meer dan 50 hectare strand, duin, slik en schor en het wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. Het gebied is belangrijk voor vogels maar er komen ook heel wat andere interessante organismen voor. Minder bekend is dat er ook een stukje rotskust voorkomt, gevormd door de oostelijke havendam van de Zeebrugge haven die het natuurgebied in het westen begrenst.

Sedert 2005 bezoeken wij dit gebied regelmatig om waarnemingen te doen. Zo hebben we daar in het verleden al de aanwezigheid van een kleine populatie stompe alikruiken *Littorina obtusata* en *Littorina fabalis* (synoniem voor *L. mariae*) kunnen vaststellen (Verbeke en Bauwens 2009).

Op 3 november 2011 bezochten we het gebied opnieuw. Bij die gelegenheid konden we vaststellen dat de populatie stompe alikruiken - één van de twee vindplaatsen van de Vlaamse kust - nog aanwezig was. Beide zijn zeer kleine populaties en bovendien bedreigd door enerzijds allerlei geplande infrastructuurwerken en anderzijds, in het geval van de Baai van Heist, verzanding.

Tijdens ons bezoek in november en later op 29 december 2011 vonden wij twee wiersoorten die we nog niet eerder in het gebied waargenomen hadden en die bovendien nieuw bleken te zijn voor de Belgische kust. De ene soort werd door verschillende specialisten geïdentificeerd als *Caulacanthus ustulatus*, (Mertens ex Turner) Kützing, 1843 de andere soort is vrijwel zeker *Gracilaria vermiculophylla* (Ohmi) Papenfuss 1967. Vrijwel zeker want om deze soort precies te identificeren zouden we over fertiele planten moeten beschikken en die waren er niet in de winter. Beide roodwieren zijn oorspronkelijk afkomstig uit Zuidoost-Azië.

Caulacanthus ustulatus

Caulacanthus ustulatus heeft een wereldwijde verspreiding in tropische en warm gematigde wateren. Het wier vormt warrige kluwens (tot ca. 10 cm in diameter)

bestaande uit talrijke onregelmatig vertakte assen met een donker bruin-rode kleur. De planten voelen zacht aan en ze kunnen gemakkelijk losgemaakt worden. De soort zou zich eerst epyfitisch - op andere wieren - vestigen, maar de primaire aanhechting is meestal niet meer te onderscheiden en er vindt frequent secundaire vasthechting plaats door middel van kleine hechtvoetjes (Stegenga et al., 2006). Wij konden in elk geval geen primaire vasthechting achterhalen. Trouwens, de plukken *Caulacanthus* vielen in Heist in het veld goed op, precies omdat ze in een zone groeiden waar geen andere macrowieren voorkwamen. We vonden de soort her en der verspreid op de blokken van de havendam in het (laag) eulittoraal, waar het niet te droog was, maar ze kunnen tot vrij hoog in de getijden zone gevonden worden (Stegenga et al., 2006).

Caulacanthus ustulatus was wel al bekend uit Zuid-Europa maar kwam tot voor kort niet verder noordelijk voor dan het Baskenland (Stegenga et al., 2006). In 2006 werd het wier in Bretagne aangetroffen en ook in oktober 2005 op Neeltje Jans in de Oosterschelde in Nederland. Hoewel het om dezelfde soort gaat, bleek dat de nieuwe West-Europese populaties toch niet uit Zuid-Europa afkomstig zijn, maar ingevoerd uit Zuidoost-Azië. Dat werd aangetoond met moleculair onderzoek (oa Zuccarallo et al., 2002). De Pacificische populaties blijken fysiologisch iets te verschillen van het Zuid-Europese materiaal. Ze vertonen onder andere een grotere tolerantie voor lagere temperaturen (Stegenga et al., 2006). Voor verdere identificatie en een gedetailleerde morfologische beschrijving verwijzen we graag naar de publicatie van Stegenga et al. (2006).

Gracilaria vermiculophylla

Gracilaria vermiculophylla is een roodwier dat los vertakte struiken vormt bestaande uit cilindrische assen van 15–100 cm lang met een bruine tot wijnrode kleur – een beetje afhankelijk van de leeftijd van de planten en de lichtinval. De vertakkingen zijn soepel en voelen kraakbenig aan. De planten zitten vast met een hechtschijf die meestal niet zichtbaar is want overdekt door zand. Uit *Gracilaria* planten wordt trouwens het geleachtige bindmiddel agar-agar gewonnen en daarvoor worden de wieren ook gekweekt. Het wier werd overigens in de haalbaarheidstudie passieve visserij en maricultuur binnen de Vlaamse windmolenparken van het ILVO (Verhaeghe et al., 2011) aangehaald als een van vijf mogelijke kansrijke wiersoorten om een kweekprogramma te proberen.

We vonden *G. vermiculophylla* in het laag eulittoraal, niet op de stenen, maar op en tussen mosselbanken waar de planten bij laagtij droogvallen. *Gracilaria vermiculophylla* komt typisch voor in weinig geëxposeerde estuaria en baaien met een zandige of modderige bodem in het gezelschap van algemene inheemse ongewervelden zoals strandpieren, kokerbewonende wormen, mossels, kokkels en slakken (Thomsen et al., 2007). Dat was ook hier het geval. Tussen de mossels leefden talrijke Japanse oesters *Crassostrea gigas* en kokkels – verschillend jaarklassen – *Cerastoderma edule*.

Dankwoord

Met dank aan Herre Stegenga, Nathal Severijns en Olivier Declerck voor hulp bij het identificeren van de wieren en aan het Agentschap voor Natuur en Bos voor de toelating om het natuurgebied te mogen betreden.

Literatuur

- GUIRY M.D IN GUIRY, M.D. & GUIRY, G.M. 2012. AlgaeBase. World-wide electronic publication, National University of Ireland, Galway. <http://www.algaebase.org>; searched on 24 January 2012
- HEYTENS, M.; DE CLERCK, O. & COPPEJANS, E. 2007. Studie van macrowiergemeenschappen van de Spuikom van Oostende in functie van de Kaderrichtlijn water. Universiteit Gent, Vakgroep Biologie, Afdeling Algologie: Gent. 65 pp
- NYBERG, C. D.; THOMSEN, M. S. & WALLENTINUS I. 2009. Flora and fauna associated with the introduced red alga *Gracilaria vermiculophylla*. European Journal of Phycology. 44(3). 2009. 395-403.
- STEGENGA, H.; DRAISMA, S. & KARREMANS, M. 2006. *Caulacanthus ustulatus*: een nieuwe invasiesoort op Neeltje Jans. Het Zeepaard 66(3): 79-82.
- THOMSEN, M.S.; STÆHR, P.A.; NYBERG, C.D.; SCHWÆRTER, S.; KRAUSE-JENSEN, D. & SILLIMAN, B.R. 2007. *Gracilaria vermiculophylla* (Ohmi) Papenfuss, 1967 (Rhodophyta, Gracilariaceae) in northern Europe, with emphasis on Danish conditions, and what to expect in the future', Aquatic Invasions, vol 2, no. 2, pp. 83-94.
- VERBEKE, D. & BAUWENS, F. 2009. Bevestiging van een nieuwe kolonie stompe alikruikken in de Baai van Heist De Strandvlo 29: 107-108
- VERHAEGHE, D.; DELBARE, D. & POLET, H. 2011. Haalbaarheidsstudie: Passieve visserij en maricultuur binnen de Vlaamse windmolenparken? Eindrapport MARIPAS. ILVO-Mededeling, 99. ILVO Visserij: Oostende. 136 pp.
- ZUCCARELLO, G.C.; WEST, J. & RUENESS, J. 2002. Phylogeography of the cosmopolitan red alga *Caulacanthus ustulatus* (Caulacanthaceae, Gigartinales). Phycological Research 50(2): 163-172

* Het OSPAR verdrag heeft als doel door internationale samenwerking het mariene milieu in de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan te beschermen.

**Muscarstraat 14
8400 Oostende**

**Pastoriestraat 130
8200 Sint-Andries (Brugge)**

Zandsuppleties afkomstig van de Buiten Ratel in maart 2012 op het strand te Knokke

Hans De Blauwe

Vrij laat werd ik op de hoogte gebracht van zandsuppleties op het Albertstrand te Knokke. Ik ging ter plaatse op 2, 5 en 9 maart. De zee is bij elk bezoek anders en bij zandopspuitingen is dat net zo. Veel hangt af van de herkomst van het zand, de korrelgrootte, het getij bij bezoek aan het strand, de windrichting, Op 2 maart was het getij zowat ergens tussen eb en vloed, geen idee in welke richting het evolueerde. Toen lagen er vrij veel Stevige strandschelpen en Ronde komschelpen en wat zwaardscheden/mesheften. Op 5 maart bezocht ik het strand bij hoogtij en vrij winderig weer; er was niets vers te vinden. Toen heb ik vooral oude bruine kokkels geraapt om mosdierkolonies aan de binnenzijde te inventariseren. Op 9 maart was ik er met laagtij. Er was bij hoogtij zand opgespoten en de vele honderden aanwezige meeuwen waren nog ter plaatse maar niet meer actief. Ze hadden last van een overvolle maag en duidelijk moeite bij het vliegen. Aan de waterlijn foerageerden 33 Drieteenstrandlopers *Calidris alba* op klein grut dat afkomstig was van de opspuitingen. Daartussen lagen nogal wat wormpjes en Nagelkrabben (foto 1).

Foto 1: *Thia scutellata* Nagelkrab (foto: Hans De Blauwe)

Hoger op het strand lagen stroken met grotere dieren die het transport niet hadden overleefd, waaronder veel vissen. Er lagen honderden zandspieringen, maar volgens een aanwezige visser was dat niets in vergelijking met zijn vorige bezoek, toen lagen ze twintig centimeter dik vertelde hij. Van Francis Kerckhof vernam ik dat het zand dat aangevoerd wordt naar Knokke afkomstig is van de Buiten Ratel, een zandbank voor de Belgische kust.

Hieronder een lijst van de waargenomen soorten, met een impressie van de hoeveelheden.

Wormen:

<i>Chaetopterus variopedatus</i>	Perkamentkokerworm	1 heel verse lege koker
<i>Nephtys cirrosa</i>	Zandzager	
<i>Ophelia limacine</i>		+ 100
4-tal ongedetermineerde soorten		

Decapoden:

<i>Cancer pagurus</i>	Noordzeekrab	1
<i>Corystes cassivelaunus</i>	Helmkrab	1
<i>Crangon crangon</i>	Gewone garnaal	1
<i>Gastrosaccus spinifer</i>	soort aasgarnaal	1
<i>Liocarcinus marmoreus</i> (foto 2)	Gemarmerde zwemkrab	+10
<i>Pagurus bernhardus</i>	Heremietkreeft	5
<i>Pestarella tyrrhena</i>		+10
<i>Thia scutellata</i>	Nagelkrab	+10

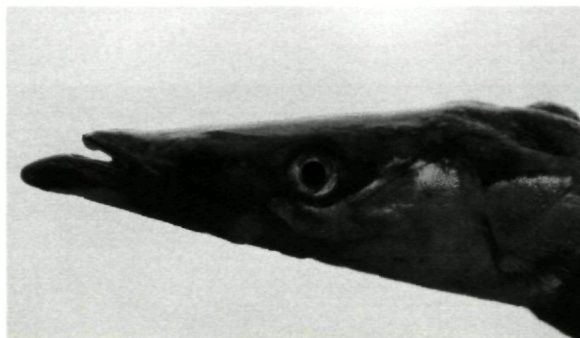

Foto 2: *Liocarcinus marmoreus* Gemarmerde zwemkrab (Foto : Hans De Blauwe)

Weekdieren:

<i>Aequipecten opercularis</i>	Wijde mantel	1 recent uitzierende klep
<i>Alvania lactea</i>	Melkwitte traliedrijfshoren	
<i>Caecum glabrum</i>	Stompe buishoren	
<i>Crepidula fornicata</i>	Muiltje	1
<i>Diplodonta rotundata</i>	Ronde komschelp	+10
<i>Dosinia exoleta</i>	Artemisschelp	3

<i>Ensis arcuatus</i>	Grote zwaardschede	+ 10
<i>Ensis siliqua</i>	Groot tafelmesheft	
<i>Epitonium clathrus</i>	Wenteltrap	
<i>Euspira catena</i>	Grote tepelhoren	2
<i>Euspira nitida</i>	Glanzende tepelhoren	
<i>Glycymeris glycymeris</i>	Gewone marmerschelp	1 doubletje van 1 cm
<i>Laevicardium crassum</i>	Noorse hartschelp	1 doublet
<i>Macoma obliqua</i>		fossiele schelp
<i>Modiolus modiolus</i>	Paardenmossel	fossiel schelpfragment
<i>Mysella bidentata</i>	Tweetandschelp	
<i>Nassarius reticulatus</i>	Gevlochten fuikhoren	
<i>Skenea serpuloides</i>		1 schelp
<i>Spisula solida</i>	Stevige strandschelp	+10
<i>Striarca lactea</i>	Melkwhite arkschelp	Schelpkleppen
<i>Tellina tenuis</i>	Tere platschelp	1 schelp
Vissen:		
<i>Echiichthys vipera</i>	Kleine pieterman	5
<i>Solea solea</i>	Tong	11
<i>Ammodytes tobianus</i>	Zandspiering	+1000
<i>Hyperoplus lanceolatus</i> (foto 3)	Smelt	3
<i>Pleuronectes platessa</i>	Schol	2
<i>Branchiostoma lanceolatum</i>	Lancetvisje	+5

Foto 3: *Hyperoplus lanceolatus* Smelt (foto Hans De Blauwe)**Stekelhuidigen:**

<i>Asterias rubens</i>	Gewone zeester	1
<i>Echinocardium cordatum</i>	Zeeklit	+10
<i>Ophiura texturata</i>	Gewone slangster	2

Brachiopoden:*Gwynia capsula*6 vastgehecht aan
binnenzijde van kokkels**Bryozoa, mosdiertjes:***Aspidelectra melolontha**Callopora discrete**Cellepora pumicosa**Conopeum reticulum*

Zeekantwerk, Zeevitrage

Distansescharella

3 oude knollen

seguenzai

1

*Electra monostachys**Escharina johnstoni**Escharoides bishopi**Membranipora tenuis*

1

*Neolagenipora collaris**Penetrantia concharum*

boorsporen

*Phylactella labrosa**Puellina praecox**Spathipora* sp.

Boorsporen

Hydrozoa:*Hydractina echinata*

Zeerasp

De aanvoer van 9 maart was volgens de aanwezige visser de laatste te Knokke. De volgende aanvoer zou gebeuren te Wenduine met zand van een andere zandbank. Met de vele geplande zandophogingen tegen de 1000-jarige storm in het vooruitzicht kunnen we op deze manier misschien nog andere zandbanken inventariseren. Dit is toch een positieve bijwerking van de dure opspuitingsgekte. En interessant is het wel, bij een ophoging van het strand te Knokke in 2004 met zand van de Kwintebank vond ik twee nieuwe mosdiertjes voor de wetenschap: *Escharella gilsoni* en *Escharoides bishopi*. Van deze laatste soort vond ik nu in maart terug één kolonie in een oude kokkelschelp.

Summary

A list is presented of fauna found in Knokke, March 2012, from the material used for beach nourishment. The sand had been extracted from the sand bank Buiten Ratel off the Belgian coast near the French territorial waters.

Watergang 6
8380 Dudzele

Verslag van de excursie op het strand van de Oostendse Oosteroever op 11 maart 2012

Muriel Beuselinck

Op het ontiegelijke tijdstip van 7 uur 's morgens – op een zondag, nog vroeger dan de croissants – staan we er, met achten en slapers in de ogen, aan de Lange Nelle voor een lagetijwandeling. De vuurtoren zendt nog haar stralen over zee uit.

Wachtend op de laagste waterstand lopen we twee strandhoofden verder langs de vloedlijn. Francis geeft uitleg over aanspoelsels, de zonatie en het leven op de stenen. De oranjekleurige larven van de gewone zeepokken *Balanus balanoides* zijn er nog niet. Hij nodigt ons uit om in mei terug te komen kijken naar de Polydora (mooiere naam dan slibkokerworm) die zich in de stenen invreet, de zeepokken overwoekert en de keien tot glijbanen maakt.

Op zo'n strandhoofd is het leven in extreme omstandigheden: organismen houden het er maximaal twee jaar uit; elk jaar gebeurt de kolonisatie opnieuw en moet elk diertje weer vechten voor zijn eigen plaats. Dit levert mooie schakeringen op van pokken, mossels, wieren... Zoals vele schelpen ook moeten opboksen tegen de overheersing van de Amerikaanse zwaardscheden *Ensis directus*. Die graven zich dieper in zodat ze beter kunnen overleven dan kokkels en strandschelpen die beknabbeld worden door vissen.

Hij leert ons het verschil tussen de zeepieren: in V- of U- of J-vormige gangen en zelfs het detail van hoe ze hun drolletje leggen brengt hij smakelijk: een schoon hoopje zand met een gaatje wijst op een zeepier in een J-buis *Arenicola defodiens* en dat zijn de favorieten van de vissers, dat van de gewone zeepier *Arenicola marina* is nogal rommelig zonder centraal gaatje. Er zijn veel pierengravers bezig die dus op zoek zijn naar die ordelijke uitwerpselen.

Op het strandhoofd vinden we een fraaie strandkrab *Carcinus maenas*, die echter onze vreugde van dit treffen niet deelt.

Stenen vergaan, fossielen blijven bestaan... want die zijn harder dan steen, toont hij ons. Op die stenen groeit soms *Conopeum*, een mosdiertje, dat er voor het blote oog uitziet als een bleke verkleuring.

Tegen het einde van de wandeling – als er plots een negende strandjutter zich bij de groep aansluit - gaan we in het water op zoek naar krabben, anemonen, zeesterren, schelpkokerwormen en nog veel meer. Francis wil ons veel blaasjeskrabben *Hemigrapsus sanguineus* laten zien, maar het blijft bij een enkel klein exemplaar. Mogelijk heeft de populaties geleden onder de koude periode. De harige porseleinkrab *Porcellana platycheles* beweegt even en verraadt zo waar hij zit, dus die gaat ook even van hand tot hand, van lens naar lens.

Een van mijn hoogtepunten is dat ik voor de eerste keer het legsel van een groene bladkieuwworm *Eulalia viridis* (foto 1) zie: een donkergroene snottebel die voor een nieuwe generatie borstelwormen instaat. "Het adagium van de zee is: velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkoren."

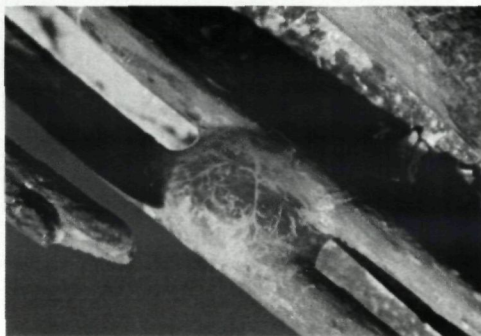

Foto 1: Legsel *Eulalia viridis* (Muriel Beuselinck)

De meesten van de groep tarten het lot en volgen Francis op de oneffen, soms gladde stenen, ploeterend door slib en water. Voor de gids loopt het minder goed af: een lek in zijn laars.

Bij laagtij komen vogels eten zoeken: zilvermeeuwen, grote mantelmeeuwen, strandlopers, een koppel scholeksters...

Onze gedreven gids wordt ironisch: "door de havengeul rechter te maken, waarbij de Stroombank (een natuurlijke bescherming voor de stad Oostende) doorgesneden werd en de geleidelijke verdieping door continue baggerwerken is de 1000-jarige golfhoogte langs de kustlijn hier ca. 10 % hoger dan in de naburige kustdelen. Bovendien is er ook een verlaging van de kruin van de Stroombank ten noordoosten van de vaargeul opgetreden, gevolg: een negatieve impact op de kustveiligheid, waardoor men hier straks ook maar het strand zal opspuiten..."

Op de stenen leren we de sporen zien van de gewone alikruik *Littorina littorea* (het lijkt alsof die een dweiltje met bleekwater achter zich aan sleept: zo bleek ziet zijn spoor). De gekartelde zeepok *Balanus crenatus* laat zijn verkalkte basis achter als reliëf van een vroeger leven. Enkel de brakwaterzeepok *Balanus improvisus* in de havenmonding doet hem dit na. Op het strand zien we de isopoden zoals agaatspissepidden *Euryice pulchra* en amfipoden zoals *Bathyporeia*'s niet, wel de indruk van hun pootjes die als guirlandes over het zand slingeren. De beestjes zelf zitten onder het oppervlak. Terug aan de vloedlijn zien we fraaie afzetlijnen van zandkorrels in de laatste golf. En natuurlijk de tientenige strandloper met zijn of haar grote voetafdruk laat sporen na: achttien schoenzoolafdrukken laten wij achter tot de volgende vloed.

**Dorpstraat 112
8450 Bredene**

Bijzondere vondsten - verslag nummer I

Hans De Blauwe en Ingrid Jonckheere

Wie vindt er eens niet een 'specialeke', maar heeft de moed niet om erover te publiceren? Of, een waarneming is interessant om te vereeuwigen, maar niet speciaal genoeg om er een artikel aan te wijden. Cédric d'Udekem d' Acoz kwam met het idee om in navolging van het CS-verslag van onze Nederlandse burens, een gelijkaardige rubriek in de Strandvlo op te nemen. Dit idee is niet nieuw: ook in de allereerste nummers van de Strandvlo in, de jaren 1980, bestond een dergelijke rubriek. Dus gingen wij onmiddellijk akkoord. Hopelijk vinden velen onder jullie dit een boeiend initiatief en komen de losse interessante vondsten vlot binnen. In deze eerste versie hebben we onder ander gebruik gemaakt van de interessantste waarnemingen die werden ingevoerd op www.waarnemingen.be en op de website van de Strandwerkgroep om BV's (bijzondere vondsten) te sprokkelen. Een aantal leden van de Strandwerkgroep sturen elkaar ook regelmatig hun waarnemingen door, ook de gegevens van deze kleine netwerkjes werden in zoverre gekend geraadpleegd om onderstaande verslag samen te stellen.

Korstmossen:

In de Baai van Heist komt de Zeepokkorst *Collembosidium halodytes* voor op *Patella vulgata* en op zeepokken, zo kon de werkgroep korstmossen op haar excursie op 13 maart 2012 vaststellen.

Tevens werd de zoutminnende Gewone Zeecitroenkorst *Caloplaca maritima* aangetroffen op een rotsblok langs de havenmuur en op de schuine kant van de zeedijk aan deze baai.

De vele andere (31 in totaal) aangetroffen korstmossoorten zijn niet zo aan de zee gebonden, maar het feit dat de epifytische lichenen (Eikenmos *Evernia prunastri*, Bosschildmos *Flavoparmelia caperata* en Gewoon schildmos *Parmelia sulcata*) terrestrisch in het mosduin voorkomen is een kwaliteitskenmerk voor het betere, ongestoorde mosduin.

Hydrozoa:

Honderden slibanemonen *Sagartia troglodytes* liggen op de stranden van de Westkust op 9 oktober en 21 december 2011 (Godfried Warreyn) ook René Billiau ziet er vele duizenden op 8 en 9 maart 2012 .

De Sierlijke slibanemoon *Sagartia elegans* komt voor op de strandhoofden te Duinbergen (Hans De Blauwe, 12 januari 2012).

In de eerste helft van februari werd het heel koud, ideaal weer dus voor de productie van Oorkwallen. De oorkwalpoliepijjes laten kleine kwalletjes los als de zeewatertemperatuur onder de zes graden daalt.

Meer op http://www.natuurbericht.be/index.php?id=7641&cat=strand_en_zee

Borstelwormen:

Vier levende Goudkammetjes *Lagis koreni* werden door René Billiau op 9 maart gezien op het Westhoekstrand te De Panne.

Een groot aantal wormkokers van de Perkamentkokerworm spoelen aan langs de Westkust: meldingen van 300 kokers door Godfried Warreyn op 21 december 2011, 20 door Guido Rappé op 18 februari 2012 en 110 door René op 9 maart 2012. Buiten de Westkust worden weinig kokers gevonden, maar op 27 januari 2012 kon Michaël Dekee een koker mét worm vinden te Oostende, mogelijks gerelateerd aan zandsuppletie?

Geleedpotigen:

Een levende zeepissebed *Idotea metallica* werd gevonden door Hans De Blauwe op het strand van Zeebrugge op 29 februari 2012.

Decapoden:

De Gezaagde steurgarnaal *Palaemon serratus* werd met een kruinet gevangen door René Billiau op 31 oktober 2011 (1 ex.) en op 5 november 2011 (2 ex.) te De Panne.

Grijze zwemkrabben *Liocarcinus vernalis* worden regelmatig gevonden langs de Westkust: René Billiau ving er 52 op 31 oktober 2011 (maar ook 32 gewone zwemkrabben *Liocarcinus holsatus*) en 19 op 5 november 2011 (naast 22 gewone zwemkrabben). Na de strenge vorst van 1 tot 12 februari zag Guido Rappé op 18 februari 2012 duizenden Grijze zwemkrabben aanspoelen aan de Westkust.

Ook de rugschildjes van de Gewimperde zwemkrab *Liocarcinus arcuatus* zijn geen zeldzaamheid op de stranden van de Westkust: René Billiau kon er van in december 2011 tot 9 maart 2012 – 111 oprapen. Aan de Oostkust vinden we ze niet.

Andere rugschildjes/krabben over dezelfde periode langs de Westkust ter vergelijking (van dezelfde waarnemer):

- Fluwelen zwemkrab *Necora puber* (70 exemplaren, waarvan 61 op 9 maart 2012, dus na de koudegolf)
- Breedpootkrab *Portumnus latipes* (8 exemplaren)
- Noordzeekrab *Cancer pagurus* (11 exemplaren).

Van de Blauwpootzwemkrab *Liocarcinus depurator* vond Cédric d'Udekem d'Acoz één rugschildje op 14 januari 2012 aan het staketsel te Nieuwpoort tijdens onze SWG-excursie.

Op 18 maart 2012 vonden Franky Bauwens en Dominique Verbeke twee rugschilden van de Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis* op het strand van Lombardsijde. De afmetingen van de rugschilden zijn ongeveer 5 op 4,5 centimeter.

Het Harig porseleinkrabbetje *Porcellana platycheles* wordt weinig gemeld maar is niet zeldzaam op strandhoofden, dit konden de deelnemers aan de SWG-excursie te Oostende op 11 maart vast stellen, ze vallen pas op als ze wat bewegen. Op 9 maart 2012 vond Hans De Blauwe een exemplaar op het Albertstrand te Knokke.

De Helmkrab *Corystes cassivelaunus* wordt gemeld met 7 exemplaren/rugschilden van het Westhoekstrand door René Billiau (1 op 19 februari 2012 en 5 op 9 maart 2012) en 1 door Guido Rappé op 18 februari 2012. Daarnaast zijn er twee waarnemers die de soort vinden i.v.m. zandsuppleties: Michaël Dekee vindt een rugschild te Oostende op 13 januari 2012 en Hans De Blauwe vindt een rugschild en een levend exemplaar te Knokke op 2 maart 2012 (zie elders in dit nummer).

Bram Conings vindt op 25 februari 2012 een Hooiwagenkrab *Macropodia rostrata* te Nieuwpoort.

Een rugschild van de Blauwe Zwemkrab *Callinectes sapidus* werd gevonden op het strand van De Panne op zaterdag 8 oktober 2011 door René Billiau.

Tussen in kleine stukjes gebroken steenkool op het strand van De Panne vindt Lodewijk Janssens een, waarschijnlijk fossiele, zeetulp *Megabalanus tulipiformis*.

Op een 'Franse' gele mosselboei op 25 oktober 2011 aangespoeld te Lombardsijde treft Michaël Dekee een *Megabalanus coccopoma* van 1 jaar oud aan.

Er zijn ook enkele meldingen van eendenmossels *Lepas anatifera*.

Verskillende waarnemers onder andere Godfried Warreyn, Marie-Thérèse Vanhaelen, Ingrid Jonckheere melden een heel pakket van enkele duizenden eendenmossels op 9 januari 2012 op het strand ter hoogte van Ster der Zee.

Lodewijk Janssens vindt op 7 januari 2012 ter hoogte van het Vissersdorp te De Panne een stok met boei en touw met tussen de 500 à 1000 eendenmossels erop.

Stekelhuidigen:

Na een storm vond Lodewijk Janssens op 8 december 2011 veel levende Kleine zeeappels *Psammechinus miliaris* aan de Westhoek. Daarna worden nog vele tientallen aangespoelde skeletjes gevonden op dezelfde plaats door Godfried Warreyn (100 ex.) en René Billiau (500 exemplaren). Laatstgenoemde waarnemer vindt er nog eens 220 op 9 januari 2012, Guido Rappé enkele tientallen op 18 februari en Martijn Roos meldt er een honderdtal op 22 februari 2012. René vindt er nog eens een paar honderd op 22 maart 2012.

Er spoelden heel wat levende gewone slangsterren *Ophiura texturata* aan op de stranden van de Westkust.

Lodewijk Janssens vindt na de storm op 8 december 2011 enkele levende exemplaren, op 7 januari 2012 maakt hij melding van een 1000-tal exemplaren en ook op 16 maart 2012 vindt hij levende gewone slangsterren op het strand te De Panne, tussendoor namelijk op 8 maart 2012 meldt René Billiau ook nog eens enkele tienduizenden (tot wel honderdduizend) aangespoelde gewone slangsterren in dezelfde buurt.

Op 8 maart 2012 treft René Billiau ook een heel speciale slangster aan, met name drie exemplaren van de Ingegraven slangster *Amphiura (Acrocnida) brachiata* en dit op het Westhoekstrand. Ook Lodewijk Janssens vindt in dezelfde buurt op 16 maart 2012 twee levende exemplaren van *Amphiura (Acrocnida) brachiata*

Foto 1: Ingegraven slangster *Amphiura (Acrocnida) brachiata* (Foto: René Billiau)

Lodewijk vindt op 8 december 2011, 7 januari 2012 en 16 maart 2012 telkens meer dan duizend Gewone zeesterren *Asterias rubens* op het strand van De Panne. Opvallend is dat veel van die dieren gevonden op 8 december amper een centimeter groot waren. Op 25 december 2011 vindt Jan Van Uytvanck er meer dan duizend op het strand nabij Groenendijk (Oostduinkerke).

Grote aantallen van de Zeeklit *Echinocardium cordatum* werden gemeld vanaf 20 december 2011 tot begin maart 2012 op de stranden van de Westkust door Godfried Warreyn, René Billiau en Guido Rappé; Franky Bauwens en Dominique Verbeke vinden ze ook massaal aangespoeld op het strand tussen Sint-Laureins en de IJzermonding, Michaël Dekee te Oostende en ook in de Baai van Heist werden er op 25 februari 2012 door Tim Adriaans en op 13 maart 2012 door Hans De Blauwe vele honderden, zo niet duizenden exemplaren gevonden. Voor de Oostkust is dit een vrij recente verschijning.

Weekdieren - Slakken:

Op 12 januari 2012 vindt Hans De Blauwe drie Vlokkige zeeslakken *Aeolidia papillosa* op een strandhoofd te Duinbergen, op 25 februari 2012 kan Bram Conings een mooie foto maken van een exemplaar aan het staketsel van Nieuwpoort.

Levende Gewone Wenteltrappen *Epitonium clathrus* spoelen sporadisch aan op de stranden van de Westkust: Lodewijk Janssens vindt er twee op 8 december 2011 te De Panne, René Billiau vindt er in dezelfde buurt één op 25 februari 2012 en nog eens vijf op 9 maart 2012 en ook Ingrid Jonckheere vindt 7 levende exemplaren op het strand van Koksijde tijdens de winter 2011/2012. Ook tijdens de zandsuppletiewerken langs de Westkust in het najaar 2011 werden er verschillende levende exemplaren gevonden. Alle waarnemingen van tijdens deze werken verschijnen in een apart artikel in een volgende nummer.

Op 13 maart 2012 treft Hans De Blauwe twee levende Stompe alikruikken *Littorina obtusata* aan op de rotsblokken langs de havenmuur aan de Baai van Heist.

Tijdens de eindejaarsexcursie op 18 december te De Panne werden door de deelnemers enkele levende exemplaren van de gevlochten fuikhoorn *Nassarius reticulatus* gevonden misschien kwamen deze exemplaren op het strand terecht door de zandopspuitingen in het najaar 2011.

Door gebruik van tributyltin in antifoulingverf is de Purperslak *Nucella lapillus* bij ons uitgestorven. Dichtbij, in Noord-Frankrijk is een populatie aanwezig, alsook in Zeeland. Wanneer komt de Purperslak weer bij ons toe? Op 11 januari 2012 vond Koen Verschoore een schelp met vleesresten ter hoogte van het vissersdorp in De Panne.

Tweekleppigen:

De Messchede *Solen marginatus* wordt langs onze kust regelmatig gevonden westwaarts vanaf Lombardsijde en dit reeds geruime tijd. Godfried Warreyn telde 250 doubletten op 9 oktober 2011, andere heel hoge aantallen, sommige met vleesresten, van De Panne en omgeving zijn 158 op 22 december 2011 en 87 op 9 maart 2012, geteld door René Billiau. Op 28 januari worden 2 beschadigde doubletten van de messchede gemeld van het strand van Raversijde, dat is een uitzonderlijke waarneming voor de Middenkust.

René Billiau verzamelt op het Westhoekstrand 347 doubletten Otterschelp *Lutraria lutraria* tussen 9 december 2011 en 9 maart 2012, vaak jonge exemplaren. Ingrid Jonckheere vindt tijdens dezelfde periode een 50-tal exemplaren, doublet en vaak met dier of vleesresten op het strand van Koksijde.

Op 20-22 december 2011 vinden René Billiau en Godfried Warreyn samen tussen Sint-Idesbald en de Franse grens 19 doubletten van de Afgeknotte gaper *Mya truncata*. Ook Lodewijk Janssens vindt te De Panne op 7 januari 2012 een levend exemplaar en er

werd een doublet exemplaar met dier gevonden in de vloedlijn te Raversijde op 28 januari 2012.

René Biliau en Godfried Warreyn, melden tussen 20 december 2011 en 8 maart 2012 drie doubletten en 18 kleppen van de Gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*. Ook op 18 december 2011 tijdens de eindejaarsexcursie te De Panne werden enkele kleppen van de Gedoornde hartschelp gevonden.

Massale strandingen van *Ensis directus*, daar kijken we niet meer van op maar toch vermeldenswaard omdat niet zoveel waarnemingen van het strand van De Haan gekend zijn is de vondst van Isabelle Bossuyt van enkele honderden exemplaren met (uitgespoelde) dier op 20 januari 2012 en op 14 februari 2012.

René Billiau vond levende Rechtsgestreepte platschelpen *Tellina fabula* op het Westhoekstrand: 4 op 25 februari 2012 en 40 op 9 maart 2012.

Op 6 januari 2012 vond Ingrid Jonckheere op het strand te Koksijde in de vloedlijn een stuk plastic met daarop enkele doubletten Noorse rotsboorder *Hiatella arctica*.

Toch zeker ook het vermelden waard is de waarneming door Lodewijk Janssens op 7 januari 2012 te De Panne van vele levende en zich terug in het zand gravende kokkels *Cerastoderma edule*.

Cephalopoda:

Op 6 januari 2012 telde Ingrid Jonckheere op het strand van Koksijde Bad tot De Panne een 25-tal rugschilden van de gewone zee kat *Sepia officinalis*.

Mosdiertjes:

Op de SWG-excursie van 14 januari 2012 vonden we te Nieuwpoort een kolonie Grijze zeevinger *Alcyonidium condylocinereum* op een steen langs het staketsel.

Vissen:

Op 31 oktober 2011 en 5 november 2011 ging René Billiau kruien en ving resp. twaalf en zeventien Kleine pietermannen *Trachinus vipera*, zeven en drie Grauwe ponen *Eutrigla gurnardus* en telkens ongeveer 200 dikkopjes *Pomatoschistus minutus*. Op 11 maart 2012 wandelde hij in De Panne van De Rampe tot St-Idesbald en vond één Zeebaars *Dicentrarchus labrax* en 267 Schollen *Pleuronectes platessa* op het strand, wachtend op het opkomend water. Als hij extrapoleert naar het aantal uitgezette netten, dan moeten er die ochtend duizenden schollen gevangen zijn.

Deze winter spoelden vijf Bramen *Brama brama* aan op onze stranden. Stefaan Brinckman vond de eerste te Duinbergen op 16 oktober 2011, gevolgd door een exemplaar te Wenduine op 26 november 2011 (zie elders in dit nummer). Dezelfde dag vond Philippe Jaboc een Braam aangespoeld tussen Blankenberge en Zeebrugge en op 1

januari spoelde een nog levend exemplaar aan te Raversijde, waar het gevonden werd door Annemie Debackere, een dag later, op 2 januari 2012 vond Dirk Vanreusel een dood exemplaar te Bredene.

In dezelfde periode, einde december 2011 begin januari 2012 spoelden op de Nederlandse stranden, vooral die van Walcheren, verschillende maanvissen *Mola mola* aan, maar van onze stranden zijn er geen meldingen gekend.

Mark Jacobs vond op 31 december 2011 een trekkervis *Balistes capriscus* en een andere oceanische vis, op het strand van Koksijde.

Franky Bauwens en Dominique Verbeke vonden op het strand tussen Sint-Laureins en de IJzermonding op 8 januari 2012 twee eikapsels van de Stekelrog *Raja clavata* en één kapsel van de Hondshaai *Scyliorhinus caniculus*.

Zeezoogdieren:

Op 8 januari 2012 zag Diederik D'Hert een Witsnuitdolfijn *Lagenorhynchus albirostris* vanaf het strand te De Panne en op 10 januari 2011 kon Wouter Courtens 30 exemplaren bewonderen en fotograferen vanaf de Zeeleeuw.

Een gezond jong mannetje Potvis *Physeter macrocephalus* strandde op het strand te Heist op 8 februari 2012. Het dier overleed onder zijn gewicht en werd de volgende dag opgeruimd.

Meer op http://www.natuurbericht.be/index.php?id=7699&cat=strand_en_zee

Reptielen:

De Kemps zeeschildpad *Lepidochelys kempii* spoelt heel zelden aan in Europa. Deze meest bedreigde zeeschildpad ter wereld leeft in de Golf van Mexico. Walter Wackenier vond een dood jong exemplaar, de eerste in België, op het strand van Oostduinkerke op 6 januari 2012.

Meer op http://www.natuurbericht.be/index.php?id=7519&cat=strand_en_zee

Hopelijk kunnen jullie deze rubriek appreciëren en vinden we een gemakkelijke weg om bijzondere vondsten te kanaliseren. Vondsten kunnen bijzonder zijn door hun aard of door hun hoeveelheid.

Watergang 6
8380 Dudzele
deblauwehans@hotmail.com
Telefoon: 050/59.83.81

Sint-Idesbaldusstraat 20 bus 402
8670 Koksijde

**verrekijkers
telescopen
microscopen
accessoires**

www.sightsofnature.com

Pieter De Conincklaan 108, 8200 St.-Andries Brugge, 050/ 31 50 01

